שני לוחות הברית — שמיני

וידום אהרן (ויקרא י, ג). קיבל שכר על השתיקה כו' (זבחים קטו, ב). ומזה ילמוד כל אדם לבל ימאוס במוסר ה' ויקבל באהבה:

ובגדיכם לא תפרומו (ויקרא י, ו). טעם מצוה זו, דרך כבוד ואזכרה, אם ללבוש הגוף כך, כל שכן ללבוש הנפש הנעשה ע"י המצוה שצריך שיהיה שלם בלי קרעים, כי עלבון לנפש כאשר הגוף בלתי שלם. והוא צריך לעמוד על משמרתו שלא לחסר אחד מכל סימני המצוה, עד (משלי כג, כא) לא יישן וקרעים תלביש נומה. ולבוש הנפש בקרע מעיד על חסרון הנשמה, לכך בגדיכם אל תפרומו:

הייטב בעיני ה' (ויקרא י, יט). קשה עיקר חסר מהספר, שסתם אהרן את דבריו ולא פירש לו אם שמעת בקדשי דורות, הלא דבר זה היה נעלם ממשה רבינו ע"ה. וי"ל דדבר זה היה נקל בעיני משה רבינו ע"ה לידע החילוק שבין דורות לשעה, רק מכח שבא לכלל כעס בא לכלל טעות (ספרי מטות ה,) כי תכף ויקצוף משה כו'. אח"כ כשדיבר אהרן עם משה בנחת ונסתלק הכעס ואמר הייטב כו', אז שב הידיעה מאליה למשה רבינו ע"ה. ראה עד היכן כח של הכעס. על כן יהא האדם תמיד ברצון:

זה לשון הר"מ הבבלי במצות עשה סימן ס"ז, לבדוק בסימני בהמה וחיה מעלת גרה ושוסעת שסע, שנאמר (ויקרא יא, ב) זאת החיה כו'. ולבדוק בסימני העוף אצבע יתירה וקרקבן נקלף. ולבדוק בסימני דגים סנפיר וקשקשת שנאמר (שם ט) כל אשר לו סנפיר וקשקשת. ולבדוק בסימני חגבים שנאמר (שם כא) אשר לו כרעים ממעל לרגליו לנתר בהן על הארץהגה"האצבע יתירה, לשמור המזון באחיזה מעלייתא. מעלת גרה, שמסתפק מיניה וביה ואינו חוטף מאחרים. שוסעת, כדי שלא יהא דורס. זפק וקרקבן נקלף, שהמזון שמור שם ליהנות ממנו. סנפיר וקשקשת הם כתריס, שהם מהנרדפים ולא מהרודפים. וכרעים לנתר, לאכול מהמצוי בארץ, מה שאין כן האחרים מעופפים ומשחיתים האילנות:. טעמי מצות אלו, דע כי הנשמה חצובה מתחת כסא כבודו (עיין שם בהמשך דברי הר"מ ז"ל הנ"ל):

וזה לשון הרב הנ"ל בחלק לא תעשה סימן פ"ה, שלא לאכול שרץ המים, שנאמר (שם יא, י) כל אשר אין לו סנפיר וקשקשת. ושלא לאכול דג טמא, שנאמר בדגים (שם יט) ושקץ יהיו לכם. טעמי מצות אלו כיון שאין להם סנפיר וקשקשת שהם כתריס להגין להם להם מרעתם טמאים, והטומאה יזיק לעם קדוש יען הנשמה טהורה תחטוף ותתפעל מהר מהטומאה ומהעבירות והזיקו ניכר, משא"כ לגוים האוכלים אותם, לפי שמורגלים בטומאה להכי אין הזיקם ניכר, שמי שרגיל לאכול סם המות לא יזיקנו. מכל מקום בשלימות הגוף על תכונתו תלוי קצת משלימות הנפש, ובהיות שהדבר הטמא יש לו למעלה קשר ואחיזה, על כן הנהנה מהם שואב ויונק משם וטומאה בוקעת ועולה לרקיע וארס הטומאה ימית הנשמה. לכן אותן שאין להם סנפיר וקשקשת רובם הווייתם

ממים העכורים, לאות שהממונים עליהם הם שמאליים, לכך לא תאכלו שאין לו סנפיר וקשקשת ושקץ יהיה לכם:

שלא לאכול עוף טמא, שנאמר (שם יג) את אלה תשקצו מן העוף. ושלא לאכול חגבים טמאים, שנאמר (שם כג) ושרץ העוף הגה"ההחגב הטהור יש לו ד' רגלים, מלבד אלו שיש לו בסמוך לצואר כמין ב' רגלים, כשרוצים לקפוץ או לעוף תתחזק באותן ב' כרעים ופורח. והטמא אין לו אלא ד' רגלים דוקא ולא יותר. והטהור ד' רגלים וד' כנפים וקרסוליו, וכנפיו חופין את רובו, הרי ד' סימנין לטהור, כדי לסייעו האחרים מהטמא:. טעמי מצות אלו, שלא תאמר כיון שהם עופות קלי התנועה אין בהם פגם. אין טומאתם מצד הקלות, ולא מצד הכבד, אלא מצד היניקה שיניקתם מצד הטומאה ומשם ניזונים. גם האוכל אותם מושך מזונו מצד הטומאה ומטמא נפשו. סימן אין להם אצבע יתירה לסייע בהליכה, לא קרקבן נקלף לסייע בעיכול, לכך את אלה תשקצו מן העוף ושרץ העוף:

שלא לאכול שרץ הארץ, שנאמר (שם מא) וכל שרץ הארץ:

ושלא לאכול רמש הארץ, שנאמר (שם מג) אל תשקצו [את נפשותיכם] בכל השרץ השורץ. ושלא לאכול תולעת הפירות בצאתם לאויר, שנאמר (שם מב) עד כל מרבה רגלים. טעמי מצות אלו, מה שאיתא בפסיקתא, ונטמתם בם (שם מג), חסר אל"ף, מלמד שהטומאה מטמטמת הדעת ומרבה פשפשות (הג"ה חקירות שמפשפשין במעשיו) באדם, והקדושה והטהרה משרה באדם רוח הקודש, ומקרא מלא הוא (משלי ג, לד) אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן. טימא אדם עצמו מעט, מטמאין אותו הרבה. שכל זמן שפורק האדם עצמו מן הטהרה חלה עליו הטומאה מיד, וכשפורק מעליו עול הטומאה מיד הטהרה מצאה מקום פנוי ושוכנת בקרבו. והטומאה הקלה הכנה להמשיך הטומאה החזקה. ולא תאמר דווקא שרצים המתהוים מזכר ומנקיבה עושים רושם בנפש, אבל המתהוים מעפושיהן שלא נבראו מפריה ורביה שהם גוף קטן לא. מכל מקום מטמא זה הקטן כמו הבריה הגדולה, לכך לא תאכל כל שרץ הארץ, אל תשקצו בכל השרץ השורץ עד כל מרבה רגלים, עכ"ל. מכל זה יש ללמוד התעוררות לקדש את עצמו: